

D E P L A T E V.Z.W.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.
Tekst overname toegelaten na accoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.
Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.
De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54
000-0788241-19

JAARGANG 24
NUMMER 3
MAAND maart 1995

IN DIT NUMMER

- blz. 76 : J.B. DREESEN : Vondstmelding in de Karel Janssenslaan nr. 11.
- blz. 77 : J.G. DE BROUWERE : Bank van Leening - Openbare Verkoop.
- blz. 78 : J. VERHAEGHE : 150 jaar Oostendse herbergen en brouwerijen 1645-1796 (4e deel).
- blz. 82 : E. SMISSAERT : Encyclopedie van Zeeland.
- blz. 83 : R. SEYS : De Grote Klok.
- blz. 85 : I. VAN HYFTE : Franse verordeningen in niet mis te verstane bewoordingen.
- blz. 86 : E. SMISSAERT : De beoefening van de lokale en regionale geschiedenis.
- blz. 87 : J.B. DREESEN : Voor U gelezen...en beschikbaar in de bibliotheek van onze Kring.
- blz. 88 ; N. HOSTYN : Hedendaagse beeldende kunstenaars in Oostende (7).
- blz. 94 : J.B. DREESEN : Toponymie van 's Heerwoutermansambacht (X) - 37e Begin.
- blz. 99 : 2de lijst aankopen, schenkingen en andere opnamen in inventaris 1994.

MAART - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht met dia's die zal doorgaan op

donderdag 30 maart 1995 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : HET NOODGELD VAN OOSTENDE TIJDENS WERELDOORLOG I

De spreker : de heer Walter MAJOR, bestuurslid van De Plate.

Ondanks het feit dat het emissierecht uitsluitend toebehoort aan de Staat en aan het Emissie-instituut, drukte het stadsbestuur van Oostende tijdens de eerste wereldoorlog noodgeld voor een fenomenaal bedrag van 15.798.069 franks.

Het waarom en het hoe van deze maatregel vormen, vanavond, het onderwerp van een leerrijke en boeiende voordracht.

De heer Walter MAJOR is een internationaal erkend noodgeldverzamelaar. In 1975 publiceerde hij in Ostendiana II een bijdrage over het noodgeld te Oostende. In hetzelfde jaar verscheen in de U.S.A. een catalogus "Local emergency issues 1914-1918" waarin hij de nooduitgiften van België behandelde.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Wij hopen U op deze avond talrijk te mogen begroeten. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

VONDSTMELDING in de KAREL JANSSENSLAAN Nr. 11

Eens te meer stootte een aannemer bij het uitdiepen, na afbraak van het huis gelegen op het perceel Karel Janssenslaan nr. 11, op een zware vestingsmuur uit het 17de eeuwse Oostende.

De muur lag dicht tegen de straat, schuin over de breedte van het perceel in een, bijna, noord-zuid richting. De totale diepte van de vestingsmuur was ongeveer 4,5 meter. De breedte kon niet met zekerheid bepaald worden omdat een gedeelte onder de trottoir verdween. Het zichtbare deel was op de noordkant ongeveer 2 meter breed. De aannemer had oorspronkelijk de bovenste 2 meter laten afknippen. Hij liet daarna, door de rest van de muur, met een zware, met diamantkroon bezette, boor een tweetal gaten boren van 40 cm doormeter. De bedoeling was waarschijnlijk hierin een paar palen te slaan. Enkele dagen later werd de muur toch verder afgebroken tot op de totale diepte. Hierbij bleek dat de zware vestingsmuur op houten palen gebouwd was. De stukken hout die aan de oppervlakte kwamen waren nog in een uitstekende staat, als het ware nieuw.

Van de aannemer kregen wij, voor onze verzameling, twee kleinere "karoten" van een proefboring. Aan een ervan zat nog een stuk hout vast.

De onbekendheid met het juist verloop van een vestingsmuur van het oude Oostende is voor de aannemer, die op een dergelijke plaats wil bouwen, meestal een zware financiële opdoffer. Er zou ernstig werk moeten gemaakt worden van een overdrukkaart die op een stadsplan gelegd nauwkeurig het verloop van de vestingsmuren aangeeft. Dit zou de aannemers ten goede komen. Waarop wachten de Stedelijke Technische diensten om hier werk van te maken ?

J.B. DREESEN

BANK VAN LEENING - OPENBARE VERKOPING

door Jan G. DE BROUWERE

Het opschrift is verwarrend, daar het in feite om een veiling gaat in de Bank van Leening (d.i. de Berg van Barmhartigheid).(1) En toch staat het zo gedrukt op de Feuille d'Ostende van zondag 03/08/1851 (2). Wat houdt het bericht nu in ?

"Op verzoek van d'heer G. DUTREMEZ, directeur van de Leenbank (3) had het Bestuur van de Leenbank besloten, dat op vrijdag 08/08/1851 openbaar zouden verkocht worden "alle in de maend mei 1850 beleende en ongeloste panden". Alle eventuele kopers konden de panden op voorhand schatten, daar ze zouden "ten toon gesteld worden door eenieder, des morgens van de dag der verkooping van negen tot twaelf uer".

Die panden waren, - want dat deelt de "Feuille d'Ostende" mee : "Vrouwkleederen, Lynen, Lakens, Katoenen, Juwelen, Goud en Zilveren Voorwerpen en andere Kleinodien. Na de hamerklop moesten de gekochte panden meegenomen worden, na betaling "comptant" plus 5 % kosten. Een uitstel van betaling kon toegestaan worden "mits goede en solvabele borg te stellen".

De verkoping zou doorgaan in het "Lokaal der Leenbank St-Josephstraat (nu Jozef II straat) nr. 18".

De veilingen van de Berg van Barmhartigheid waren druk bijgewoond, en doorgaans was alles uitverkocht.

-
- (1) De Berg van Barmhartigheid of Bank van Lening (in de officiële taal van vroeger "le Mont de Piété") was een openbare instelling waar geld tegen aflevering van panden kan geleend worden. Panden werden geschat, en dan werd geld voor een licht mindere waarde tegen 14 % uitgeleend. De pandgevers konden hun panden binnen de 12 maanden aflossen, - zoniet werden ze openbaar verkocht. De laatste directeur van de Oostendse Bank van Lening was Honoré BORGERS, naar wie een straat genoemd werd. Vroeger heette de Bank van Lening een caritatieve instelling te zijn. In de volksmond heette ze "de woeker". Nu is er nog een bloeiende Bank van Lening te Brussel. Zie ook De Plate, 1985, blz. 289-290.
- (2) 33ste jaargang (1851), nr. 3412, 4de en laatste blz.
- (3) DUTREMEZ werd op 21/03/1859 door Jacques-Jean DE SORGHÉR opgevolgd (zie Ostendiana VI, blz. 164). In 1851 was DE SORGHÉR "commis aux écritures", d.i. opsteller, en voordien was hij magaziniër geweest.

150 JAAR OOSTENDSE HERBERGEN EN BROUWERIJEN
1645 - 1796 (4e deel)

door Julien VERHAEGHE

het *SLOEPKEN* gelegen bij de Kaaipoort

Eénmaal vermeld in 1786 in een proces over diefstallen.

SOCX CANTINE

Eénmaal vermeld in 1649 toen een dronken kaper uit Duinkerken met zijn pistool geschoten had in de keuken "om de mensen te doen verschieten" alhoewel hij "met niemand geen queste gehadt nocte genomen hadde". Herbergier was toen Michiel DE FIEVER.

den *SOETEN INVAL*

Voor het eerst vermeld in 1759 in een proces over het ontvluchten van een soldaat uit de gevangenis. Herbergier was "sekeren" DEVOS. In deze herberg werd door stadscipier Guillaume CLEMMERS als bijverdienste viool gespeeld.

Vermeld in 1778 in een proces over een vechtpartij.

de *STAD LONDEN*

Eénmaal vermeld in 1730 in een proces over de verkoping van gestolen porselein. Herbergier was toen Jan Baptist LEGIER.

de *STERRE* (soms de GROTE STERRE) gelegen op een hoek van de Grote Markt.

Voor het eerst vermeld in 1678 in een proces over beledigingen en vechten, herbergier was toen Charles MARLEIN.

Vermeld in 1681 in een proces over de levering van ingevoerd fruit, herbergier was toen Jan VLAMINCK.

Vermeld in 1683 in een proces over prijsie (= schatting).

Deze herberg werd in 1695 door Jan Baptist DE RAEDT openbaar verkocht aan de weduwe van Andries VANDE VOORDE.

Vermeld in 1711 in een proces over de keuring van bier, herbergier was toen de weduwe van Pieter HAECK.

Vermeld in 1712 in een proces over het "schijten" van loslopende kippen, en het besmeuren van vensters en dorpels met "menschendreck" van het huis van Hr. en Mr. Guillaume CORIJNSSENS.

Vermeld in 1772 in het proces over de diefstal in het nieuw hospitaal.

Vermeld in 1773 in een proces over schelden en beledigingen, herbergier was toen Joannes VERBRUGGHE (hij was ook schipper).

Vermeld in 1781 in een proces over het ronselen van zeelui voor de Hollandse oorlogsvloot.

den *STROIJNE HAEN* gelegen buiten de stad, langs de kaai, bij de wacht aan het "Commishuijs van haere Majesteijt"

Voor het eerst vermeld in 1688 in een proces over de verkoop van gestolen Ierse boter, herbergierster was toen Anna COLAERTS, echtgenote van Jan VAN HEMDEN.

Vermeld in 1781 in een proces over gestolen wijn.

Vermeld in 1792, wordt dan opgegeven als gelegen in de Christinastraat.

de *STRIJEKMANDE* gelegen bij de Westpoort

Eénmaal vermeld in 1693 in een proces over het uitgeven van vals geld, herbergierster was toen Adriane DE BRUIJNE, echtgenote van Antoon JANSSENS.

de *SWAENE* gelegen in de Kaaistraat

Eénmaal vermeld in 1660 in het proces over de moord op Jacques VANDER HAEGHE.

het *SWART HONDEKEN* gelegen tegen de vesten

Eénmaal vermeld in 1684 in een proces over de herberg "het Zeepeert" waarnaast deze herberg gelegen was; eigenaarster was J^o Clara POSSON.

den *SWARTEN BEER*

Eénmaal vermeld in 1784, toen tijdens controle in deze herberg 5 "ontuchtige vrouwspersoons" werden aangehouden. Na 3 dagen in de gevangenis "te water en te broode" werden zij uit de stad gejaagd.

den *SWARTEN LEEUW* gelegen op de Grote Markt, 2 huizen naast de Hoofdwacht

Voor het eerst vermeld in 1680 in een proces over schulden, waarbij in een ruzie de echtgenote van de schuldenaars de schuldeiser in deze herberg een stenen bierpot op het hoofd heeft stukgeslagen.

Vermeld in 1682 in een proces over de kwaliteit van het bier, herbergier was toen Philip SIMOENS.

Vermeld in 1689 in een proces over het niet betalen van een gekocht rijpaard.

Vermeld in 1690 in een proces over het ontduiken van de taksen op Spaanse wijn; Mechelijne PAUWAERT was toen dienstmeid.

Vermeld in 1694 in een proces over ruzie tussen dronken matrozen en de nachtwacht.

Vermeld in 1699 toen de herbergier, Amicus VANDE CAPELLE, bestolen werd door zijn dienstmeid Marie DE ZEURE in opdracht van Cornelia VANDEN BROUCKE, die de gestolen goederen verkocht. Marie DE ZEURE kon vluchten, en Cornelia moest voor het Schepencollege "met opene deuren, en op haer beide knien, Godt ende Justitie vergiffenisse bidden", en kreeg daarbij nog 14 dagen "te water en te broode" in de gevangenis.

Vermeld in 1745 in een proces over het slachten van schapen.

Vermeld in 1752 in een proces over het stallen van wagens, herbergierster was toen Isabelle DE FRANCE, echtgenote van Philippe VENANT DU FOUR.

Vermeld in 1753 toen Philippe VENANT DU FOUR geslagen werd door een officier van de wacht.

Vermeld in 1772 toen de herbergier, Joachim DE JAEGHER, verdacht werd van diefstal in het nieuw hospitaal.

de TINNE PLATTEEL

Voor het eerst vermeld in 1645 in een proces over diefstallen, herbergierster was toen Antoinette VANDE WEGHE.

Vermeld in 1649 in een proces over diefstallen in het stadhuis, herbergier was toen Pieter BEHAEGHEL.

Vermeld in 1654 in een proces over diefstallen uit de offerblokken in de parochiekerk.

den TOURE

Eénmaal vermeld in 1685 in een proces over de rekening van de gilde van Sint Cosmas en Damiaan.

de VALCKE gelegen op de hoek van de Nieuwe Markt en de Kapucijnenstraat

Voor het eerst vermeld in 1722 in verband met een vechtpartij.

Vermeld in 1752, herbergierster was toen Françoise WESEPOEL.

de VECHTENDE HAENE

Voor het eerst vermeld in 1724 in een proces over het onwettig uitbaten van een postiljoendienst. Herbergier was toen John CHAPMAN (waarschijnlijk dezelfde die in 1715 "de Leopoldus" uitbaatte).

Vermeld in 1741 wegens het ontduiken van de wijnaccijnzen, herbergier was toen Bartholemeus PRUIJSSENAERE.

Vermeld in 1746 in een proces wegens beledigingen aan de luitenant-baljuw, herbergier was toen Martinus PIETERS.

de VIER HEEMSKINDEREN

Voor het eerst vermeld in 1681 in verband met baldadigheden door soldaten.

Vermeld in 1682 in verband met een poging tot desertie van een Engels soldaat. Deze had zich in de herberg verkleed als vrouw, maar werd door de wacht aan de poort gesnapt. Daar de herbergierster, Joanna MUNY, echtgenote van Thomas WERY, daarvoor haar klederen gegeven had, en daarenboven gewed had met de klanten dat de poging zou lukken, kreeg zij als medeplichtige 8 dagen gevangenis "te water en te broode".

Vermeld in 1690 toen uit deze herberg 2 meisjes werden gehaald die "aldaer oneerelijck waren levende", zij werden uit de stad gejaagd. Herbergier was toen Pieter HEIJNDRIJCKS.

den VERLOOREN AERBEIJT gelegen in de Schippersstraat

Eénmaal vermeld in 1765 in verband met een vechtpartij, herbergier was toen Antoon VANDE STEENE.

de VISCHMARKT

Eénmaal vermeld in 1739 in verband met een vechtpartij, herbergier was toen Judocus TRATSAERT.

het WAPEN VAN 'T VRIJE

Eénmaal vermeld in 1694 in verband met een vechtpartij, herbergier was toen Jan HONNÉ.

het WAPEN VAN ZEELANT

Eénmaal vermeld in 1655 in een proces over verkrachting, herbergier was toen Pieter JACOBS.

de WAPENS DER FRANC-MAÇONS

Eénmaal vermeld in 1783 in een proces over diefstal, herbergier was toen Samuel BARIJK.

het WAETERHUIJS gelegen op de kaai

Tussen 1684 (herbergier Antoon ANTSAENE) en 1693 (herbergierster Anna TIERENS, echtgenote Jacobus JANSSENS en Joannes VANDE KERCKHOVE) werden in deze herberg de openbare verkopeningen gehouden van de buit der Oostendse kaperschepen.

Vermeld in 1782 in een proces over de verkoping van een schip, herbergierster was toen Helena ALLAERT, echtgenote van Albertus DE WEERT.

Vermeld in 1783 in een proces over "zielverkopen" (= ronselen van matrozen voor de Hollandse vloot).

de WEDERKOMSTE DER MATROOSEN

Eénmaal vermeld in 1791 in een proces over diefstal, herbergierster was toen Marie CATBOT, weduwe van Jan WAEGENAERE.

de WERELT (brouwerij) gelegen tussen de Oude en de Nieuwe Markt

Uit diverse burgerlijke processen blijkt dat tussen 1681 en 1692 Hendrik INGELBRECHT er brouwer was.

Vermeld in 1692 in een proces over een vechtpartij.

Vermeld in 1723 in een proces over het doodschieten van Adriaen DE ROUCK door een schildwacht van het garnizoen.

het WETHUIJS

Vermeld in 1785 en 1786 als zijnde een bordeel, gehouden door twee Engelse vrouwen, Mrs SMITH en GADES. Ze lieten hun "lichte vrouwen" overkomen uit Engeland. De herberg werd gesloten.

de WILDEMAN gelegen in de Kaaistraat

Eénmaal vermeld in 1650 in het proces over de diefstal van de kerkschat uit de parochiekerk. Herbergierster was toen Marie RIELEN, bijgenaamd FORIERS, weduwe van Herman SEDEWAERT en hertrouwd met Matthijs FEIJPEL, bijgenaamd SLEUTER.

den WITTEN HERT gelegen in de nieuwe stad

Eénmaal vermeld in 1784 in een proces over valse bankbrieven, herbergier was "een zekere BAKKER".

het ZEEPEERDT gelegen tegen de vesten

Voor het eerst vermeld in 1664, herbergier was toen Jan BOONE.

Vermeld in 1684 in een proces over de afpaling van de koer, herbergier was toen Pieter TRENE.

Vermeld in 1696 in een proces over wisselbrieven.

Vermeld in 1716 in een proces over mishandelingen, herbergier was toen Michiel WILLEMS.

Vermeld in 1719 in een proces over mishandelingen.

Vermeld in 1721 in een proces over het verstrekken van medicijn door een onbevoegde, herbergierster was toen de weduwe van Jan TRENE.

Vermeld in 1732 in een proces over wisselbrieven.

Vermeld in 1751 in een proces over baldadigheden door soldaten van het garnizoen, herbergier was toen Jacobus VANDE CASTEELE.

Vermeld in 1752 in een proces over valse verklaringen. Een jonge Oostendse had uit liefdesverdriet en jaloersheid een jonge man valselyk beschuldigd van diefstal.

In 1777 is Jacobus VANDE CASTEELE nog steeds herbergier; dit blijkt uit een proces over het vervoeren van vis.

Vermeld in 1782 in een proces over diefstal van tin; Jacobus VANDE CASTEELE is nog steeds herbergier.

Vermeld in 1792 in een proces over beledigingen, herbergier is nu Jacobus LEJEUNE.

Vermeld in 1794 in een proces over de afpaling van eigendom. De herberg werd dan opgegeven als staande in de "Koningstraat" (zijnde de straat van de Grote Markt naar de Kapucijnen), ten Oosten naast het "Klockeluijdershuijs".

ZONDER NAAM gelegen op de werf van de bassin

Eénmaal vermeld in 1779 in een moordproces, herbergierster was toen Catharina VALCKENIERS, weduwe van Jan WESEMAEL.

Bronnen

1. de staten van goed van Oostende en randparochies.
2. de wettelijke passeringen van Oostende en randparochies.
3. de criminele processen vóór de Schepenbank van Oostende (4 delen) allen door Julien VERHAEGHE (geput uit de registers van het Brugsche Vrije op het R.A. Brugge) en uitgegeven door de V.V.F. Oostende.

Bij mijn weten bestaan er geen, of toch nauwelijks geen, regionale encyclopedieën (met ditjes en datjes over alles en nog wat, moeilijk om samenstellen en kostelijk om aan te kopen), in het nederlandse taalgebied.

Wèl sommige deelaspecten, ik denk aan literatuur bijvoorbeeld waar per provincie aandacht aan besteed wordt. En dan nog. In Nederland verschenen tot dusver twee regionale encyclopedieën. Eén handelt over Friesland, een streek met een eigen identiteit en profiel. Een andere betreft Zeeland, een regio waar wij door de eeuwen heen nauw bij aanleunen. Even verduidelijken : "Encyclopedie van Zeeland", 3 boekdelen, 1982-1984, zeer verzorgd uitgegeven door het "Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen" te Middelburg. Kostprijs onbekend, maar geen nood, ter consultatie beschikbaar in de leeszaal van de Stadsbibliotheek. Interesse ? Kom eens langs.

Emile SMISSAERT

DE GROTE KLOK

door Raf SEYS

Het officieel informatieblad van de stad Oostende draagt "De Grote Klok" als titel. Geen slechte naam ! "Iets aan de grote klok hangen" wil immers zeggen : het alom bekend maken. Er bestaan nog andere gezegden die hiertegen aanleunen : "een stem als een klok" (ruimschoots hoorbaar), "dat klinkt als een klok" (er is niets op aan te merken), "de grote klok luiden" (op luidruchtige wijze bekendheid aan iets geven), "de klok luiden (op het schip) maar niet schaften" (men belooft iets, maar doet het niet), hij heeft de klok horen luiden, maar weet niet waar de klepel hangt (hij heeft iets vernomen, maar het fijne van de zaak is hem onbekend). Hiernaast bestaan nog andere zegswijzen met klok, ook en dan veelal verbonden met een uurwerk.

De Oostendse letter- en heemkundige Ary SLEEKs (Karel SEYS), stichter van "De Plate", publiceerde in 1962 een bundel romantische novellen onder de titel "Paas- en Kerstklokken", terwijl eind 1992 Simon IPPEL, eveneens een rasechte "Plate" en promotor van een jonge Oostendse vereniging met de veelzeggende naam "De Vliegende Klepel", een bundel "Verhalen rond de Oostendse Beiaarden" werd in omloop gebracht. Dit precieus werk is meer dan een aanvulling van een boekje van Edmond VANDERSTRAETEN, dat, in 1896, over ditzelfde onderwerp werd uitgegeven : "Al vlug bleek dat die geschiedenis boordevol onjuistheden staat. Dit verklaart waarom het me uiteindelijk zes jaar opzoekings- en schrijfwerk gekost heeft", aldus Simon IPPEL. De uitgaven van SLEEKs en IPPEL zijn in elk geval een merkwaardig klokkenspel geworden, zowel in historisch als literair perspectief. Hoeveel klokken Oostende telt. De huidige beiaard in elk geval reeds 49 !

Maar is het in Oostende ook bekend dat de Koekelaarse Gezellediscipel dr. Karel DE GHELDERE, in een van zijn gedichtjes "de groote klokke" van Oostende haar zeg laat zeggen ? IN 1883 verscheen zijn bundel "Landliederen", met onder dezelfde band een verzameling "Nursery Songs", of "Kinderliedjes uit den Vreemde". "Nursery Songs", omdat ze merendeels uit het Engels werden geïnspireerd of bewerkt. Zo "Sinappel en Citroen", waarbij hij noteert : "Oranges and Lemons" zingen de Engelsche kinders, als ze 't spel spelen dat hier "poorte staan" genaamd wordt".

Sinappel en Citroen
zei de klokke van Moen;
ge staat mij zes oorden,
zei de klokke van Ruddervoorde;
wanneer gaat ge mij betalen,
zei de klokke van Passchendale;
als ik 'ne keer rijke ben,
zei de klokke van Ichtegem;
'k wilde dat 't allichte ware,
zei de klokke van Couckelaere;
ik ook, 'k verlange zonder ende,
zei de groote klokke van Oostende.

Hier is een keerse om naar bedde te gaan
en hier is een kapmes om u 't hoofd af te slaan.

In dergelijke liedjes valt niets te zoeken; ze zijn er alleen maar om gezongen, d.w.z. geenszins om gehoord te worden. Hoe dan ook, "de groote klokke" van Oostende heeft er een plaats in gekregen.

* HET WAPENSCHILD VAN DE FAMILIE SEYS *

Befaamde historici buigen zich al jaren over de oorsprong van families en hun soms bewogen geschiedenis. Honderden boekwerken, geschriften en andere bronnen worden geraadpleegd om het "spoor van eeuwen" terug te zoeken. Ook de naam SEYS werd in de annalen teruggevonden.

Een wapenschild diende, zo'n acht eeuwen geleden, om de rivaliserende partijen, die gehelmd met gesloten vizier onherkenbaar in het strijdperk traden, van elkaar te onderscheiden. In de loop der eeuwen groeide het wapenschild verder uit tot herkenningsteken van sommige families.

Het wapen van de FAMILIE SEYS vertoont DRIE ZILVEREN KLAVERBLAADJES op een RODE ACHTERGROND. De twee bovenste klaverblaadjes worden van het onderste gescheiden door een GOUDEN SCHUINKRUIS.

Zoals hier afgebeeld, is het, volgens de klassieke heraldische tradities, getooid met pronkhelm en helmkleed.

In de Sint-Martinuskerk van Koekelare zit, in een der glasramen, het familiewapen ingewerkt.

door Ivan VAN HYFTE

In de Gentse universiteitsbibliotheek bevinden zich heel wat verordeningen van tijdens het Frans Bewind, die de kordaatheid van de bezetter onderstrepen.

De Oostendse drukker, P. SCHELDEWAERT, moet wellicht de handen vol gehad hebben met Franse "sententiën" en "ordonnantiën" die "in de twee taelen ter plaetsen werden geafficheert".

Tweehonderd jaar later hebben ze van hun actualiteit - zij het eigentijds - weinig of niets ingeboet : als iedereen voor zijn eigen stoep veegt... en appels verkoop je nu eenmaal niet voor citroenen. Wat mag blijken uit de twee volgende anekdoten...

Toen er nog geen openbare reinigingsdienst in onze vestingstad was, groeiden de "contraventiën" even snel als de "vuyligheyden" en de "mesthoopen" in straten en goten. De 10e Thermidor van het jaar 2 (= 28 juli 1794) moet de Raad der Stad en Port van Oostende een bevel (1) hieromtrent uitvaardigen. Het gevaar "overvallen te syn met differente ziekten" zal hier aan ook niet vreemd geweest zijn. Elk huis moet in de zomer om zeven uur en in de winter om negen uur over de gehele breedte van de woning en tot in het midden van de straat "vaegen en de goten reynigen". Ook is het een verplichting om "eenige heemers water te gebruycken tot het afspoelen der voorlanden en suyveren der goten". Wie dacht zijn schouder hiervoor op te halen, had het verkeerd voor. Als hij of zij 's namiddags om 6 u dit niet overdeed, volgde een boete van 5 livres Frans geld of, bij een tweede nalatigheid, een "civiele detentie in de gevangnisse".

Wee de meester des huizes of zijn vrouw wiens meid of knecht tweemaal vergeet de straat te vegen; door je eigen werkvrouw geraak je alzo de gevangeis in !

"Koey-beesten" doen ook al niet wat ze willen. Hun "drek en vuyligheyd" mag niet naar de openbare weg zo maar worden afgeleid of "in de Stadswateringe" geloosd worden.

Beeld-rijk is de eis naar "den Pagter van den Mestbak" toe. Tweemaal daags, op vastgestelde uren moet hij "rond de Stad rijden met syne karren om seffens de by-een gevoegde vuyligheyd op te laeden en te vervoeren..."

Het tweede document (2) is heel wat "properder" maar aan de werkwijze hangt toch ook een reukje.

Louis DUHAMEL en Louis RIDOV zijn twee Oostendenaars die al 4 weken lang dagelijks aan de Franse militairen van het garnizoen jenever verkopen. Niks om over te schrijven ware het niet dat zij die geliefde soldatendrank "ten minsten met een derde water hebben gemengelt". Bij hen thuis vond men ook nog een vierkante fles jenever "vervalscht met vremde materiën". De plaatscommandant vindt zo iets "ten uyttersten schaedelyk aen de gezondheid" van het garnizoen en ordonneert 8 opeenvolgende dagen gevangenis "waer onder twee dagen te water en te broode".

En wat te denken van een bezetter die voor de armen van de stad, aan de overtreders elk 25 Livres eist... Een uitspraak gedaan de 26e Vendemiaire van het jaar 3 (= 17 oktober 1794).

(1). Universiteitsbibliotheek Gent Hs. 3385 nr. 1466.

(2). idem Hs. 3385 nr. 939.

DE BEOEFENING VAN DE LOKALE EN REGIONALE GESCHIEDENIS : EEN HANDBOEK ALS HULPMIDDEL

Wat houden diverse begrippen in ?

- Lokale geschiedenis is de historie van een stad of dorp, of van de naburige omgeving daarvan;
- Regionale geschiedenis is de historie van een landstreek van min of meer beperkte omvang, bv. van een provincie of een deel ervan.

Zowel de stad of het dorp als de landstreek dienen, om als object voor lokale of regionale geschiedenisstudie geschikt te zijn, in zekere zin een historische eenheid te vormen, d.w.z. in de loop van de geschiedenis een zekere samenhang te vertonen.

Lokale en regionale geschiedenis hangen nauw samen met heemkunde, maaër het begrip heemkunde omvat méér. Heemkunde houdt zich bezig met het heden én het verleden van de eigen omgeving en bestudeert alle facetten daarvan (zoals geschiedenis, flora, fauna, taal, landschap, bodem en cultuur).

Och, sommige daarvan lijken evident, andere niet, - maar is het niet verkwikkend om een en ander opgefrist te bekijken en aldus een meer helder zicht te krijgen op wat ons bezig houdt ? Niet enkel voor de amateur-historicus, neen : ook de technisch geschoolde kan er maar baat bij hebben. Meer nog, heden ten dage is het wenselijk dat de ene categorie de andere groep bijstaat in ons gemeenschappelijk streven en einddoel : te pogen een verantwoord historisch bedrijf aan te wenden en te stimuleren.

Een gedegen studiewerk en een aanrader is de "Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis", samengesteld door Prof. W. Jappe ALBERTS en A.G. VAN DER STEUR. Uitgegeven in een tweede, geheel herziene druk in 1984 te Weesp door de uitgeverij Fibula-van Dishoeck. Het telt 226 bladzijden, draagt het ISBN-nummer 90-228-3762-9. Of het nog verkrijgbaar is in de handel is mij niet bekend, maar het is uitleenbaar in de Stadsbibliotheek. Opgelet : het is wel geschreven vanuit Noordnederlandse situaties en gezichtspunten, maar het hindert niet en het is vlot, niet moeilijk en dor van taal en inhoud.

Emile SMISSAERT

EEN GESLAAGDE RESTAURATIE

Verenigingstraat 30, Oostende
Eigendom dhr en mvr
VAN DOREN-LEFEVERE

Het huis in 1923.

De restauratie in volle gang.

Het geslaagde resultaat.

Met dank aan
Dhr. en Mvr.
Van Doren-Lefevere

EEN GESLAAGDE GEVELRESTAURATIE

Het huis, Verenigingsstraat 30 te Oostende werd anno 1911 gebouwd en in gebruik genomen door de heer Jan CALLEWAERT.

De gevel was in een zogenaamde "style esthétique", gedekt met "faïence" steentjes en versierd met majolieken en gevelbloemen. De vooruitspringende bogen boven vensters en deur hadden een sluitsteenversiering en op de scheiding van de verdiepingen was er een gevelbalkversiering aangebracht waarvan een met eikenhouten gevelornamenten.

Mettertijd geraakte de gevel echter verwaarloosd. Het huis werd in 1986 gekocht door de heer en mevrouw VAN DOREN-LEFEVERE met de bedoeling het te bewonen en er hun dokters- en tandartspraktijk in onder te brengen.

Getroffen door de oorspronkelijke, eenvoudige, schoonheid van de gevel planden ze iets te doen aan de verwaarloosde toestand. Ze vroegen aan architect Dirk REYNAERT prijs, en voor nieuwbouw en voor restauratie van de gevel. De opgegeven prijs voor de twee opdrachten lag ongeveer op gelijke hoogte.

Mede onder invloed van de burens, die de gevel nog in betere tijden gekend hadden, opeerden ze voor de restauratie, beslissing die in maart 1993 viel. Meteen begon een zoektocht, die meer dan een jaar zou duren, naar de gelijksoortige, harde maar broze, "faïence" steentjes. Die werden uiteindelijk gevonden bij een firma te Leopoldsburg.

Voor de zomer van 1994 konden de werken beginnen. Zij namen 3 maanden in beslag. Onder de kundige leiding van architect Dirk REYNAERT :

- restaureerde Firma SAYE uit Eke de gevel
 - restaureerde Meubelrestauratie "De Schaaf" uit Oostende de eikenhouten gevelornamenten van de onderste goot.
 - vernieuwde Firma SEYNHAEVE uit Zerkegem de onderste en bovenste dakgoot in originele stijl.
 - verzorgde de Firma SCHOLLIER uit Ichtegem de zink- en koperwerken van de afvoergoten.
 - vernieuwde de Firma VANDEVELDE uit Oostende de houten ramen in identieke stijl.
- en plaatste de Firma LIEVENS uit Eernegem de dubbele beglazing.

In diezelfde periode lieten de eigenaars ook enkele binnenhuisaanpassingen uitvoeren.

Dank zij de beslissing van de eigenaars, de planning en zorg van de architect en de verzorgde afwerking door de verschillende aannemers werd de gevel van het huis de parel van de Verenigingsstraat.

Het is een knappe restauratie geworden die de gevel uit 1911 al zijn schoonheid heeft teruggeschonken. Enkele goed geplaatste lampen geven ook in de duisternis de schoonheid ervan weer.

De Oostendse Heemkring "De Plate" houdt er dan ook aan de heer en mevrouw VAN DOREN-LEFEVERE, de architect en de aannemers te feliciteren met hun initiatief en de afwerking ervan.

Moge dit voorbeeld ook andere eigenaars de nodige inspiratie geven. Laat ook niet na, als U in de Verenigingsstraat komt, oog te hebben voor het mooie.

J.B. DREESEN

VOOR U GELEZEN...

EN BESCHIKBAAR IN DE BIBLIOTHEEK VAN ONZE KRING

Onbekend maakt onbemind. Tussen de 40 ruilabonnementen die we uitwisselen zitten een reeks Jaarboeken, die we in de loop van de maand december ontvingen.

De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas bracht in deel 97 van zijn annalen 7 bijdragen die in het teken stonden van MERCATOR. Aanbevolen lektuur.

Dichter bij huis, brengen Torhout en Lichtervelde eveneens interessante bijdragen voor 1994.

Wij geven hierbij een overzicht.

* * *

ANNALEN VAN DE KONINKLIJKE OUDHEIDKUNDIGE KRING VAN HET LAND VAN WAAS - DEEL 97 - 1994

Theo PENNEMAN, Gerardus Mercator de Repelmunde. Vragen bij de biografieën.

Theo PENNEMAN, Astrologie in de eeuw van Mercator. Een reeks schetsen.

Walter LOUWET, De portretpenning van Gerard Mercator door Simon de Passe.

Rik VAN DAELE, Ex Libris Gerardi Mercatoris/Oudetongii...

Paul PETERS, Restauratie van de twee Mercator-globes uit de collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas.

Guy DE WITTE, Preservatie, conservatie en restauratie van de IATO-atlas van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas.

Rik DE GHEIN, De oudste kaarten van het graafschap Vlaanderen. 1538-1656.

* * *

JAARBOEK VAN DE GESCHIED- EN HEEMKUNDIGE KRING TORHOUT - 1994

E. LECOMTE, Het kapittel van de collegiale Sint-Pieterskerk te Torhout in de 18de eeuw.

A. NAERT, De Romeinse wachttoren van Torhout..., een Karolingische kerk ? Romeins Torhout kritisch bekeken.

A. STAEL, De statuten van het Torhoutse hospitaal (17de en 18de eeuw)

U. NAERT, Pestepidemie te Torhout (17de eeuw)

* * *

Georges VANDEWALLE, Over Edelsmeedkunst.

Karel VANGHELUWE, Geschiedenis der Lichterveldse
duivenliefhebberij.

Dirk RAMBOER, De heerlijkheid, de heren en het geslacht van
Lichtervelde.

Luc HAEGHEBAERT, Herkent U ze nog ?

Frans VANZIELEGHEM, Van conscrits en refractairen.

Luc HAEGHEBAERT, Advertenties uit "De Veldbloem" 1900.

Patrick CORNILLIE & Frans VANZIELEGHEM, Vijftig jaar na
Wolfenbüttel.

J. FERYN, Oude Landmaten.

Luc HAEGHEBAERT, Gemeenteraadsverkiezingen in Lichtervelde 1843-
1872.

Ria BEEUSAERT-PATTYN, Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan.

Dirk RAMBOER, Nog over Anthonius, de galg, Filips II en de Geuzen.

Luc HAEGHEBAERT, 50 jaar geleden werd Lichtervelde bevrijd na de
tweede wereldoorlog.

Filip VAN DEVYVERE, De Confrerie van de heiligen Rudder Sinte
Sebastianus.

Frans VANZIELEGHEM, Heemkundige Kroniek 1993.

J.B. DREESEN

HEDENDAAGSE BEELDENE KUNSTENAARS IN OOSTENDE (7)

door Norbert HOSTYN

90. Marcel DE WEERDT

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale
voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Avondschemering
- Noordzee
- Bloemenweelde

Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes"
1989 met : - Zeevruchten
- Schipper en boot
- Duinen

Woonde in 1989 : Zeedijk, 354

91. Adolf DEWULF

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Taak volbracht
- Winterlandschap
- Bos

Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes" 1989 met : - Vergane glorie
- Rust
- Droogdok

Woonde in 1989 : Oud Vliegveld, 28.

92. Marnix DE ZUTTER

Kunstschilder. Verdere gegevens ontbreken.

93. Marcel DRUBBEL

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Brel
- De dag nadien
- Afscheid

Woonde in 1985 : Londenstraat, 7.

94. A. DUBETZ

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Zuster van kunstschilderes Camille DUBETZ. Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes", 1989 met : - Stilleven

Woonde in 1989 : Zeedijk, 155.

95. Werner EDEBAU

Kunstschilder; autodidact. Werkt figuratief in een stijl die het midden houdt tussen een technisch sterk surrealisme en een naïeve schilderwijze. Zijn onderwerpen zijn bizar, verrassend tot absurd.

Pseudoniem : WERED. Individuele tentoonstelling 1982, Oostende, Venetiaanse Galerijen.

96. Etienne ELIAS

Kunstschilder. Opleiding aan de Academie voor Schone Kunsten te Gent. Werkte in 1966 aan de beschildering van de keldergangen van het kasteel van Beervelde, samen met RAVEEL, LUCASSEN en DE KEYSER. Debuteerde non-figuratief, ontwikkelde vervolgens een figuratieve stijl die aanleunde bij de pop-cultuur ("Happy-Art") en ging in de jaren '80 over naar het neo-expressionisme.

Musea : Groeningemuseum Brugge; K.M.S.K. Brussel;
M.S.K. en P.M.M.K. Oostende

Lit. : K.G. GEIRLANDT, Etienne Elias, Gent, s.d..
Kunstbeeld in Vlaanderen vandaag, Tielt, 1982.

97. Marguerite ELLIOTT-HUWEL

Kunstschilderes uit het amateurscircuit. Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes", 1989 met :

- Macon
- Stille vissers
- Korenveld in Norfolk

Woonde in 1989 : Prinses Stefanieplein, 19.

98. Anne-Marie FREDERIC

Kunstschilderes uit het amateurscircuit. Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes", 1989 met :

- Quiétude 1 Segovia
- " 2 Bruxelles
- " 3 Oostende

Woonde in 1989 : Gerststraat, 6.

99. Freddy GAERDELEN

° Oostende, 21 oktober 1951.

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Stilleven
- Stilleven met strohoed
- Zonnebloem

Leerling Stedelijke Academie Oostende (R. DEVOLDER, M. OORLYNCK, D. MICHIELS). Aquarelcursus bij Nand DUPONT, olieverfcursus bij dezelfde.

In 1986 een reeks marines (o.a. tentoongesteld in "De Komedie").

Laureaat Schilderwedstrijd Vermeylenfonds Bredene, 1986.

100. Andreas GEENEN

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Bayanzi vrouw
- Vrouw Giraffe
- Jonge mulatten

Woonde in 1985 : Albert I Promenade, 42.

101. Charles GEUVELS

Publiciteitschilder.

Maakte een aantal pentekeningen van pittoreske Oostendse gebouwen die gereproduceerd werden.

102. Eugène GIERTS

Graficus. Andere gegevens ontbreken.

103. Johan GOEKINT

° Oostende, 1954.

Kunstschilder-graficus. Opleiding aan het Hoger Sint-Lukasinstituut in Gent; figuren, vnl. in aquarel.

Musea : M.S.K. Oostende.

104. Ivan GOOD

Kunstschilder. Familie van Deens-Britse herkomst.

Leerling van M. VAN DEN BREMPT in Antwerpen en van de Ecole d'Art in Genève (publiciteitstekenen). Ontwierp de stand van de "Compagnie Maritime Belge" voor Expo '58 in Brussel. Schildert marines, portretten van zeilboten en taferelen waarin hij vaartuigen in een vreemd kader voorstelt. Woont en werkt in Brussel en Oostende.

Musea : M.S.K. Oostende.

Lit. : J. GERARD, Ivan Good, s.l., 1990.

105. Josiane GROOTJANS

Kunstschilderes uit het amateurscircuit. Deelname aan de 7e Biënnale voor Amateurschilders "Tevewest-Ebes", 1989 met :

- Vissers in zee
- De schone
- Een blik

Woonde in 1989 : Spaarzaamheidstraat, 164.

106. Mercedes GUIZARD

° Vitry-sur-Seine 1912. + Oostende, februari 1993.

Kunschilderes uit het amateurscircuit. Had in de jaren 1990-1992 enkele tentoonstellingen in de taverne "Drakkar", Albert I Wandeling.

107. GUYNELLY

° Oostende, 1945.

Kunschilder-graficus. Studies aan het Hoger Sint-Lukasinstituut te Gent. Nu docent aan deze instelling. Figuratief en non-figuratief kunstschilder; naast lyrisch abstracte werken, behandelt hij allegorisch-symbolische onderwerpen in neo-barokke stijl. In de vroege jaren 80 ontstonden een reeks werken met voorstellingen van babies en kleuters in een moderne realistische stijl.

Musea : M.S.K. Oostende

Lit. : H. BRUTIN, J.P. Guynelly, Brussel (Terre d'Europe), 1981.

108. Albert HAGERS

° Atherstone (G.B.) 16 maart 1915.

Hij was de eerste laureaat van de nieuwgestichte Academie Oostende. Zilveren medaille van Parijs met rozet in 1955. Tentoonstellingen : Eerste op uitnodiging van de heer STEYNS, directeur artistique van het Kursaal - samen met zijn vriend en medewinnaar Albert NIJSSEN (buiten wedstrijd - gemobiliseerd).

Hagers ging bij het uitbreken van de oorlog naar Engeland en werkte met andere Belgen mee bij de afbraak van de gebombardeerde woningen. Hij maakte door bemiddeling van Dr. LIEBAERT kennis met de dochters van de heer Camille HUISMANS (ex-minister van Cultuur en Schone Kunsten) en hielp mee bij het inrichten van verscheidene tentoonstellingen. Hij maakte er tevens kennis met de virtuoos en violist M. RASKIN.

Hij nam deel aan twee tentoonstellingen in de Belgische ambassade - Eaton Square. Hij verkocht daar verschillende werken aan de Belgische regering om de Club- en opvanghuizen van Zee- en Landmacht te versieren. Hagers nam ook deel aan de geallieerdetentoonstelling, die alle grote steden van Engeland, Schotland en Wales aandeed, een maand duurde en tachtigduizend vijfhonderd en veertig bezoekers telde, waaronder Z.M. Koning Peter van Joegoslavië, Z.M. Koning Haakon van Noorwegen en de Presidenten van Polen en Tjecho-Slowakije. Belgische hoge gasten waren Mm BLUM en de gezusters Suzie en Sarah HUISMANS alsook de ministers PIERLOT, SPAAK, GUTT, DE VLEESCHOUWER en andere regeringsleiders en prominenten. Een werk van A. Hagers werd aangekocht om officieel de dank uit te drukken van het Belgische aan het Engelse volk, en aangeboden door minister GUTT aan de Lord of Swansea.

Albert Hagers heeft schilderijen in Amerika - Los Angeles, Zuid Afrika - Johannesburg, Engeland - Londen - Swansea - Brighton - Cardiff, Japan, China, Taiwan.

Na de oorlog nam hij deel aan verscheidene tentoonstellingen in binnen- en buitenland. In Frankrijk : bekroond met de zilveren medaille met rozet, 1955. In Spanje : Valencia. In België :

Brugge, Luik, Mons, Nieuwpoort, Veurne, Middelkerke, Torhout, Oostende.

Tentoonstelling van Westvlaamse Schilder- en Beeldhouwkunst, Kon. Galerijen, 14-31 aug 1952 met : "Twee generaties", "Dode meeuw", "Strand", "Werkvrouw" en "Zee".

Hij was lid en een tijdlang ondervoorzitter van de Kunstkring van Oostende en stelde in hun salon 1953 in de Koninklijke Galerijen tentoon (17-31 aug) met : "Oude Boer", "Langs de kaai", "Vis sorteren", "Even kijken", "Koeien" en "Op het strand".

In het salon 1955 van de Kunstkring (Kon. Galerijen, 09.07-01.08) exposeerde hij "De roeier", "Kaartende vissers" en "Heimwee".

Salon 1958 van de Kunstkring met : "Zonsondergang", "Landschap", "Huisvrouw" en "Boertje".

1960 : selectie : "Grote Prijs voor Schilderkunst stad Oostende.

Bron : biografische notitie van de kunstenaar.

109. Daniël HARDYNS

° Gent, 1951.

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met 3 Oostendse stadsgezichten. Was 1e laureaat van de wedstrijd.

Woonde Duinenstraat, 214.

110. Herlinde HEEMAN

Kunstschilderes uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- Mélusine
- Pampelonne
- Angmar

Woonde in 1985 : Hendrik Serruyslaan, 78.

111. Patrick HERREGAT

Kunstschilder uit het amateurscircuit. Deelname aan de 5e Biënnale voor Amateurschilders "Teveo", 1985 met :

- De gouden koning
- De beklimming van de Everest
- Zonsondergang

Woonde in 1985 : August Vermeulenstraat, 79.

TOPONYMIE VAN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT (X) - 37ste BEGIN
't Westschependom van Oostende (1)

door J.B. DREESEN

Vandaag zitten we aan de westkant van de NIEUWE STAD Oostende. Ze werd nieuw genoemd, in tegenstelling tot de OUDE STAD, die ten noorden lag van de DIJK VAN HET BRUGSE VRIJE opgeworpen omstreeks 1390. De afbakening van de nieuwe stad werd begonnen in 1395 als een gevolg van de stormvloed van 1394 die het oude Oostende erg teisterde.

De algemene beschrijving van dit begin luidt als volgt (2) :

"Beghinnende oostwaert over van den voorseiden sticke, oostwaerts over DEN HEERWECH, tusschen den HEERWECH ande wests(yde), DEN HAVENVLIET ande oosts(yde), metten noordt(hender) anden DYCKERSGRACHT jehens DE ZEEDYCK en metten zuudthende anden NIEUWEN OOSTENDSCHEN WATERGANK ende DE HAVENVLIET ende es TWESTSCHEPENDOM van Oostende".

We zitten meteen in een paar toponiemen die ons reeds bekend zijn. Laat ons echter eerst even, om een beter beeld te krijgen, dit 37ste begin situeren op een hedendaagse kaart (3).

Het 37ste begin was aan de westzijde begrensd door de HEERWECH en aan de oostzijde door de HAVENVLIET.

Met de HEERWECH wordt hier de weg bedoeld die van de toenmalige ZEEDIJK (dit is de hiervoor vermelde dijk van het Brugse Vrije) naar de NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG (de latere Sint Catharinakreek) liep. Iets westelijker, langs de Oostendse Watergang, liep die weg verder zuidwaarts om aan te sluiten op de KEIGNAARTWEG. Die weg werd door VLIETICK de WESTCAINGAERDSWECH (4) genoemd dit in tegenstelling tot de OOSTCAINGAERDWECH die zuidwaarts over Zandvoorde naar Oudenburg leidde. Het noordelijk deel van de (oost) Keignaartweg ligt sedert 1584 in het tracé van de havengeul. De twee uiteinden van dit stuk HEERWEG kwamen nagenoeg overeen met de Koninklijke Villa en het Oud Hospitaal.

De HAVENVLIET of GROTE VLIET was een (voor die tijd) brede waterloop die de NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG, schuin door het huidige LEOPOLDPARK, door middel van de WESTSLUIS of BLAUWE SLUIS, ter hoogte van de huidige KURSAAL, in verbinding stelde met de (eerste) Oostendse HAVEN.

Aan de noordzijde was het 37ste begin begrensd door de DYCKERSGRACHT jegens de ZEEDIJK en ten zuiden door de NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG.

De DYCKERSGRACHT was de afwateringsgracht die tegen de Zeedijk (van 1390) lag. Die zeedijk lag iets ten noorden van de huidige zeedijk en het stuk met betrekking tot de noordelijke begrenzing van het 37ste begin is te situeren tussen de Koninklijke Villa en de Kursaal.

De NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG (de latere Sint Catharinakreek), liep, voor dit gedeelte althans, ter hoogte van de

Amsterdamstraat, zo ongeveer tussen de Peter Benoitstraat en de Ieperstraat.

Het 37ste begin was 67 gemeten, 2 lijnen en 52 roeden groot dit is in huidige maten uitgedrukt ongeveer 30 ha.

De Westsluis en de Oostsluis (die aan de oostkant van de stad lag) dienden om de verzanding van de haven tegen te gaan. Het waren dus SPUISLUIZEN. Het was zelfs zo dat de stad regelmatig aan de Watering van Woutermansambacht vroeg om hun afwateringssluis (ter hoogte van het latere Albertusfort) te sluiten omdat stad onvoldoende water had om te spuien.

In de nabijheid van de Westsluis stond het TAENHUUS (5) of het huis van de haringtowers. De toenmalige HAVENINGANG lag tussen de huidige Kimmelbergstraat en de Ieperstraat, maar dan meer zeewaarts. Landwaarts van het Taenhuus stond de VIERBOET of VUURToren. Deze vormde met het Taenhuus als het ware een merklijn die het midden van HAVENGEUL aangaf. Aan de westkant van de Westsluis stond de Westmolen, een van de 5 molens die de stad op dat ogenblik rijk was (dit gedeelte van het 37ste begin wordt door VLIETINCK de MEET genoemd).

Op de zee kust van Vlaanderen, te Duinkerke, te Nieuwpoort, te Oostende en te Blankenberge waren er van oude tijden reeds vierboeten. Het waren eenvoudige, weinig verheven stenen torentjes waar men in de donkere nachten riet of stro op brandde. Wanneer de maan helder scheen achtte men de mededinging nutteloos en daarbij schadelijk en werd het licht van de vierboeten niet ontstoken.

De beschrijving van het 37ste begin start in de hoek van de Heerweg en Dijkersgracht en loopt langs de Heerweg zuidwaarts. Aan de oostkant dus van de lijn Koninklijke Villa-Oud Hospitaal.

1ste perceel...metten zuudthende an HUBRECHT VANDEVELDE v.uxoris landt met WIJLENT EEN HOFSTEDE veropstaende, en verder,...met enen DRYNCPIT by den noordtoosthender.

Het 2de perceel ligt aan de oostzijde van het vorig perceel...en is een PITTEDE STICKXIN.

Ook het 3de perceel dat ten zuiden van voorgaande ligt is een PITTEDE STICK.

Het 4de perceel ligt ten zuiden van de 3 vorige en is...NEDERE EN PITTEDE.

NEDERE = laag en PITTEDE = vol kuilen. Het gaat hier om stukken die uitgetegeld of uitgeturfd waren.

Het 5de en 6de perceel liggen met hun westkant weer aan de Heerweg. Het 6de is...op de noordtsyde NEDERST...en grenst...metten zuudts(yde) an naervolghende HOFSTEDE en LAND.

Het 7de perceel ligt aan de oostzijde van het vorige perceel zonder bijzondere vermelding.

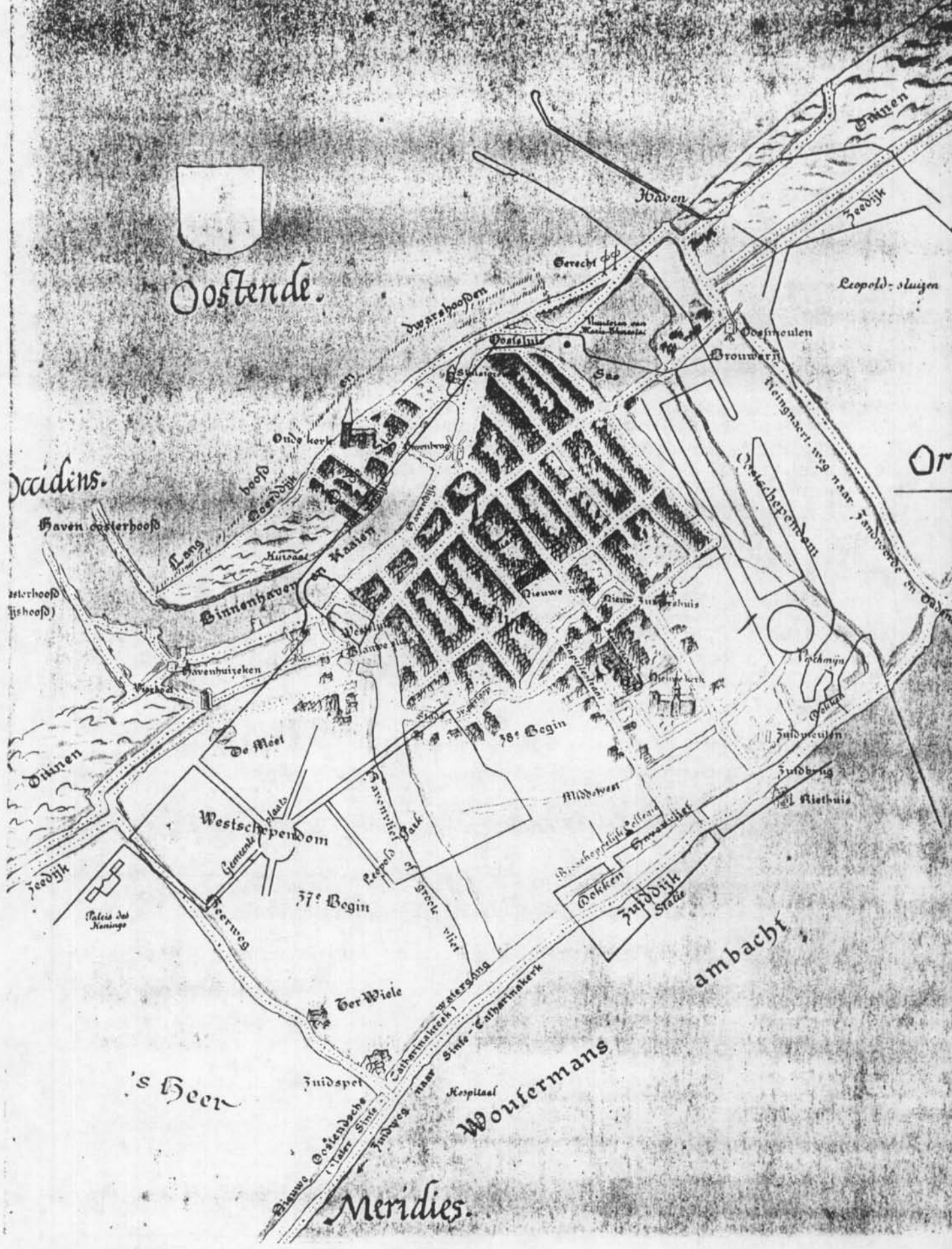
Het 8ste perceel ligt weer met zijn westzijde aan de Heerweg. Op dit stuk staat...Ghelein fillius François DANNEELS hofstede wijlent op staet...daer de voorseiden Ghelein op wuende...ande zuudtzyde, zuudtwaerts in ende is byden westhende DWEERS DUERE GEDOLVEN.

Perceel 9 ligt ten oosten van vorige zonder bijzonder melding.

Septentrio.

Oostende.

Occidins.

's Heer

Meridies.

Perceel 10 ligt weer zuidelijk en verhaakt op de heerweg...up het zuudthende de HOFSTEDE daer Gheeraert MEES ub wuent en de HOFSTEDE is up huerselven AFGEDOLVEN.

DUERE GEDOLVEN en AFGEDOLVEN houden ook hier verband met uittegelen, uitturven of uitdijken.

Perceel 11 ligt aan de heerweg en heeft niets bijzonders.

Perceel 12 ligt met de westzijde aan de heerweg en met de zuidzijde aan de OOSTENDSE WATERGANG...metten zuudtwesthender ande HUELBRUGGHE (die de heerweg over de Oostendse watergang leidde). In die hoek ligt...de HOFSTEDE daer Hubrecht VANDEVELDE wuent (Hubrecht Vandevelde had in het 1ste perceel land waarop een verlaten hofstede stond).

Een HUELBRUGGHE was een, meestal in steen, gebouwde brug(getje) met een boog waar nog juist met een platte schuit onderdoor kon.

Vanaf hier volgen we in oostelijke richting de OOSTENDSE WATERGANG.

Perceel 13 ligt noordoost van perceel 12 en heeft niets bijzonders.

Perceel 14 ligt noordoost van 13 en raakt met...de westsyde aen de HUUSMAET van de voorseide Hofstede...

Perceel 15 aan de oostzijde van 14 heeft niets bijzonders.

Perceel 16...metten zuudthende anden OOSTENSCHEN WATERGANG, jegens de SPEYE, met de westsyde an Hubrecht VANDEVELDE hofstede, stuk waarop het hofstedeke TER SPEYE opstaet. Dit stich heeft van ouden tyde HUEBEN GAES HOFSTEDEKIN.

Een HUUSMAET is een woning die bij een hofstede hoort, maar er niet aan vastgebouwd is.

Een SPEYE is een verlaat of een sluis, waarmee de waterstand in een waterloop kan geregeld worden en schuiten kunnen versast worden.

Perceel 17 ten noordoosten van voorgaande heeft niets bijzonders.

Perceel 18 ook ten noordoosten. Op dit stuk ligt...den UUTWECH van François WILZOETS.

Perceel 19 ligt...metter zuudthende langs de HAVENVLIET.

Perceel 20 ligt...metter zuudtsyde aan de HAVENVLIET...en er is sprake van...een UUTGEDARINCKT LEEN (een uitgeturft leen).

Perceel 21 ligt...metter oost ende zuudtsyde an de HAVENVLIET (de havenvliet moet hier een kleine bocht gemaakt hebben) want perceel 22 ligt...metter oostsyde van de HAVENVLIET.

Perceel 23 ligt westelijk van voorgaande en...is UUTGETEGHELT op de zuudthender.

Perceel 24 ligt met de oostsyde aan de HAVENVLIET.

Perceel 25 ligt...met de oostsyde aan de HAVENVLIET en met de...noordt oosthender an de DUERBRECH...(de deurbreck was de stadswaterloop die de stadswateren naar de havenvliet voerde).

Perceel 26 ligt zuidwestelijk van het vorige en is...een stick met eenen WALLE omtrent.

Percelen 27, 28, 29 en 30 liggen ten noorden van perceel 26, er zijn geen bijzonderheden vermeld.

Vanaf hier zitten we weer aan de noordgrens van het 37ste begin.

Perceel 31 ligt...metten noordthender an den DYCKERSGRACHT...

Perceel 32 ligt...metten noordthender an den DYCKERSGRACHT en den oosthende anden DUERBRECK...Er lag...enen grote PITTE by den westhender en het DRAEYHUUS en een HOFSTEDE verop staende... Perceel 33...metter oostsyde an den HAVENVLIET en metter zuidthende an den DUERBRECK.

Het DRAEYHUUS had hier te maken met de controle van het doorgaand waterverkeer en de betaling van de tol en heffingen op vaartuigen en goederen.

Perceel 34...metter oostsyde anden HAVENVLIET, metter zuidwestsyde anden DUERBRECH, metter noordthender breedst aan den DYCK, metter noordoosthender ande SPEYE en is het stick waar de HOFSTEDE op staat (waarschijnlijk de hofstede van WILZOETS die in perceel 18 een...UUTWECH...had).

Totdaar de beschrijving van dit belangrijk 37ste begin, belangrijk omdat het deel uitmaakte van de stad Oostende.

Toponiemen zoals DYCKERGRACHT, OOSTENSCHER WATERGANG, ZEEDIJK werden uitvoerig behandeld bij de bespreking van het 36ste begin (6). Enkele nieuwe toponiemen werden in de tekst reeds verklaard. De bewoners van de hofsteden hoeven geen nadere verklaring.

Bronnen

1. R.A. Brugge. Fonds Jonckheere nr. 1.290.
 2. R.A. Brugge. Watering Blankenberge nr. 517. Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht. 37ste Begin. 1559.
 3. E. Vlietinck. Het oude Oostende. Oostende 1897. blz. 146.
 4. E. Vlietinck. Het oude Oostende. Oostende 1897. blz. 159.
 5. J.B. Dreesen. Tijdschrift De Plate, jg. 1989. blz. 13.
 6. J.B. Dreesen. Tijdschrift De Plate, jg. 1994. blz. 225.
- J. Verdam. Middelnederlandsch Woordenboek. 's Gravenhage 1932.

INDEX 1994 en 20-JARIGE INDEX

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 150 fr. te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate - H. Serruyslaan 78/19 - Oostende" met vermelding "Index 1994". Ze is ook te verkrijgen aan de balie van het Heemmuseum.

* * *

De cumulatieve index over de jaargangen 1971-1991 is ook nog steeds verkrijgbaar aan de balie van het Heemmuseum.

Prijs : 250 Fr

Dit "monumentale" werk (met een inhoudstafel van alle verschenen artikels gerangschikt volgens auteur, een overzichtslijst fotobladzijden en illustraties in de tekst, een overzichtslijst boekbesprekingen, en indexen op de persoonsnamen, de trefwoorden, de Oostendse maatschappijen en de straatnamen) is een onmisbaar instrument voor al wie regelmatig de Platetijdschriften consulteert